

st*rk

STERKE VERHALEN VAN MENSEN MET EEN
HANDICAP • MAART 2015 • 13

België-Belgique

P.B./P.P.

B/57

Afgeefkantoor
Gent X P608419

Perspectief 2020

**VAPH ondersteunt
community building**

FAM

Het werkveld aan het woord

Basisondersteuningsbudget (BOB)

**Vlaamse Regering
investeert extra**

Extra middelen zijn vrijgemaakt

Tijd is een relatief gegeven. In het vorige nummer van St*rk, dat zo'n drie maanden geleden verscheen, kondigden we aan dat de eerste budgetten van de persoonsvolgende financiering in de loop van 2016 gingen volgen. Ondertussen maakte Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, al bekend dat mensen met een erkende handicap en een ondersteuningsnood een maandelijks basisondersteuningsbudget (BOB) zullen ontvangen van 300 euro. Dit budget wordt geleidelijk aan ingevoerd (zie het artikel over BOB op pagina 9). In het verhaal FAM (pagina 12-13) volgt een eerste evaluatie van een ander baanbrekend initiatief. 35 zorgvoorzieningen zetten hun schouders al onder het Flexibel Aanbod Meerderjarigen, en bieden ondertussen maatwerk aan door op een andere manier naar uw specifieke vragen te luisteren.

Ondertussen komt ook het congres van DURF2020 dichterbij. Op 28 april zullen in Gent de resultaten van alle DURF2020-activiteiten gebundeld worden. Meer daarover in een volgende St*rk.

Daarnaast vinden we het van groot belang om in St*rk de personen met een handicap zelf hun verhaal te laten doen. Onze coverstory over community building (pagina 4-7) brengt de getuigenissen van Cindy, Sabine, Marij, Dylan en Davy. Allen dragen ze op hun eigen manier een steentje bij aan de maatschappij, met dank aan hun netwerk dat een adviserende en ondersteunende rol speelt.

En na drie jaar St*rk besloten we de rubriek 'De werkdag van...' een andere invalshoek te geven. Onder het motto sporten is gezond, kloppen we aan bij iemand die zijn sport met passie beleeft. In dit nummer is dat Bruno Vanhove, die ervan droomt om opnieuw aan de Paralympische Spelen te kunnen deelnemen. Wij duimen met hem mee, zodat we tijdens Rio 2016 voor zijn goalbalteam kunnen supporteren. In afwachting daarvan wens ik u veel leesplezier met dit 13de nummer van St*rk.

James Van Casteren,
Administrateur-generaal VAPH

INHOUD

04 COMMUNITY BUILDING

Samen sterk. Meer kans op slagen met de ondersteuning van een netwerk.

08 CONGRES DURF2020

Informeren en luisteren. Veel ambities voor de toekomst.

09 BASISONDERSTEUNINGSBUDGET

Trap 1 en trap 2. Vlaamse Regering maakt middelen vrij.

10 KORT

12 FAM

Bij 35 voorzieningen al op de rails. De brug tussen theorie en praktijk.

14 PAB

Versoepeling regelgeving. Minder papierwerk.

15 MANTELZORG

De uitdagingen van de toekomst. Professoren en experts stellen oplossingen voor.

16 APPS VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

Digitale inclusie. Technologie verbetert de levenskwaliteit.

18 DE SPORTDAG VAN

Bruno Vanhove. Voorbereiding op een selectie voor de Paralympische Spelen.

19 SERVICE

Vzw Alin erkend als derde budgethoudersvereniging

Sinds de recente erkenning van vzw Alin zijn in Vlaanderen drie erkende budgethoudersverenigingen actief. Deze vzw's informeren (kandidaat-)budgethouders over de werking van het persoonlijke-assistentiebudget (PAB) en bieden hen de nodige praktische ondersteuning. Naast vzw Alin kregen eerder al Absoluut vzw en Onafhankelijk Leven vzw een erkenning.

Het beheer van een toegekend persoonlijke-assistentiebudget is geen eenvoudige opdracht. De drie budgethoudersverenigingen begeleiden en ondersteunen budgethouders en geven antwoorden op praktische, technische en persoonlijke vragen. U kunt bij deze verenigingen aankloppen voor het aanwerven van assistenten, het opstellen van contracten, informatie over de arbeidsvoorwaarden en verzekeringen, het opmaken van kostenstaten,... Alin vzw werd zeer recent opgericht. VFG ging op 1 januari 2015 met de nieuwe vereniging in zee.

BELEIDSONDERSTEUNING

Naast het ondersteunen van individuele budgethouders ambiëren de drie verenigingen ook een rol op beleidsvlak. Vanuit de ervaringen die ze op het werkveld opdoen, willen ze de beleidsverantwoordelijken adviseren en hun stem laten horen in adviesraden en werkgroepen.

Meer info: www.alin-vzw.be,
www.absoluutvzw.be en
www.onafhankelijkleven.be

Welkom op het congres 'Creating Social Art'

Van 6 tot 9 mei vindt in de BOZAR in Brussel het meerdaagse congres 'Creating Social Art' plaats. Alle mensen met een beperking zijn welkom. Dit congres is het zesde in een rij, na een reeks van succesvolle congressen in Berlijn, Bazel, Praag, Den Haag en Wenen. Telkens gaan de congressen door onder het motto 'Ontmoeten is leven'.

Maar liefst 650 mensen met een beperking uit allerlei landen kunnen deelnemen aan het congres. Op het programma staan tal van korte introducties en workshops zoals tekenen, schilderen, boetseren, dans en muziek. Verder zijn er excursies, straattheater, een bezoek aan musea,... 's Avonds wonen de deelnemers een concert van Ogni Tanto en het bewegingstheater Ceder bij.

DEELNEMEN?

Elke deelnemer kiest zelf de activiteiten van zijn voorkeur. Een deelname kost 500 euro. Deze prijs omvat naast alle activiteiten van het congres ook de maaltijden en de overnachtingen in een jeugherberg in of rond Brussel. De congresalen zijn Nederlands, Duits, Engels en Frans. Wees er op tijd bij, de voorbije jaren waren de congressen steeds volgeboekt.

Meer info: 0494 51 19 25, www.ontmoetenisleven.be

Vlaamse Regering breidt L-uren uit voor doven

De Vlaamse Regering nam eind 2014 enkele beslissingen die de mogelijkheden voor doven om te participeren in onze samenleving verhogen. Deze beslissingen passen in de realisatie van het Perspectiefplan 2020 waarbij mensen met een handicap maximaal de kans krijgen op volwaardige deelname aan de samenleving.

Om de sociale integratie van doven te verhogen, moeten doven vanaf 2015 voor tolkuren in de leefsituatie (L-uren) niet langer zelf de verplaatsingskosten betalen voor hun tolk. Doven waren al langer vragende partij om ook de verplaatsingskosten voor de tolk bij L-uren te vergoeden. Tot voor de beslissing van de Vlaamse Regering moest een dove deze kosten zelf dragen. De nieuwe regeling stelt dat de verplaatsingskosten voor de tolk in België ook door het VAPH worden vergoed met een bedrag per kilometer van 0,25 euro.

MEER TOLKUREN

Het L-urencontingent is verhoogd van 9300 naar 9800, dit om tegemoet te komen aan het toenemende tolkbewustzijn bij doven. Deze tolkuren kunnen worden ingezet voor de dagelijkse leefsituatie. Voor doofblinden verhoogde het recht op L-uren van 70 naar 90 uur. Mits de nodige motivatie kan dit cijfer opgetrokken worden naar 180 uur, in plaats van 140 uur vroeger.

Meer info: www.cabvlaanderen.be

COLOFON

Driemaandelijks magazine van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
Coverfoto: © HBSS/Corbis • Verantwoordelijke uitgever: James Van Casteren, Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel • Redactie & realisatie: Roularta Custom Media – www.roulartacustommedia.be • Concept en hoofdredactie: Ben Herremans • Coördinatie: Jill Goethals • Vormgeving: Lien Huyghe • Eindredactie: Evy Dermaut • Het VAPH is een Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA) binnen de Vlaamse overheid • Een abonnement is gratis. Contacteer de communicatiedienst: VLAAMS AGENTSCHAP VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP • Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel • Tel. 02 225 85 97 • Fax 02 225 84 05 • informatie@vaph.be • www.vaph.be

“Een zaak van durven en doen”

Perspectief 2020 heeft als doel de zorg nog beter op de maatschappij af te stemmen. Concreet: in steden en gemeenten wordt uitgegaan van de kracht van elk individu en zijn omgeving om de sociale cohesie en de solidariteit bij de sociale netwerken van mensen te versterken. Het VAPH staat achter deze ‘community building’ en ondersteunt verschillende projecten.

TEKST BARBARA VANDENBUSSCHE EN ANN BRAECKMAN

Dany Dewulf, algemeen directeur van het VAPH: “Dankzij community building kunnen mensen met een handicap een volwaardige plaats in de samenleving innemen door de complementaire ondersteuning van hun gezin, vrienden, vrijwilligers en hulpverleners. Daardoor kunnen mensen met een handicap ook participeren aan het culturele leven, zelfstandiger leven en wonen, lokaal in de stad of in de gemeente tewerkgesteld worden, het openbaar vervoer nemen, enzovoort. Door aan community building te doen, kan de ondersteuning van zorg aan personen met een handicap in een ruimere kring worden opgenomen.

WAT VOORAFGING

Al van in 2014 werden er diverse projecten opgezet in elk van de Vlaamse provincies, waar telkens een ambassadeur voor community building werd gezocht. Voor Antwerpen en Limburg is dat Blue Assist, een systeem waarbij mensen die het moeilijk hebben informatie te begrijpen of zelf begrepen te worden, aan een medeburger hulp kunnen vragen via een kaartje of smartphone.

In Vlaams-Brabant werkt Zonnestraal vzw samen met hogeschool Odisee onder meer aan een kennisbeheerplatform waar verschillende partners relevante informatie kunnen delen met elkaar, en aan het afstemmen van de curricula van bacheloropleidingen orthopedago-

gie in Vlaanderen op community building. “Zij hebben ervoor gezorgd dat er in het lessenpakket een vak community building is toegevoegd”, vertelt Dewulf. “Daardoor zullen studenten later in hun beroep niet alleen kijken hoe ze mensen met een handicap moeten ondersteunen, maar ook vertrekken vanuit hun levensvraag. En bijvoorbeeld voor een voormalige psychiatrische patiënt die zich wil integreren in de samenleving eerst uitgaan van wat die nog wil bereiken, door te gaan werken bijvoorbeeld,

“**IEDEREEN IN DE LOKALE GEMEENSCHAP HELPT MEE AAN DE ONDERSTEUNING VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP.**”

of door een zinvolle invulling van zijn/haar vrije tijd. Voor de begeleiding van mensen met een bepaalde levensvraag kunnen zij professionelen inschakelen, maar ook de familie, burens en zo meer. Studenten leren nu dus ook door middel van een ondersteuningsplan te kijken hoe de ondersteuning zich verhoudt ten opzichte van elkaar. Ze moeten ook stage doen, waarbij ze voor één

bepaalde cliënt uit een voorziening een bepaalde levensvraag uitklaren met het netwerk van familie, vrijwilligers en professionelen. De resultaten daarvan zullen ze in juni toelichten.”

HET BLOEMENMEISJE

In West-Vlaanderen delen Tordale en Mariënstede het ambassadeurschap. Het dienstverleningscentrum voor mensen met een beperking Mariënstede in Dadizele werkt al langere tijd hard aan een nauwe verwevenheid met het dorp. Cindy en Sabine zijn maar twee van de vele bewoners die regelmatig gaan werken in en rond het dorp. Sabine werkt al vier jaar in eetcafé Marhaba, waar ze onderbordjes klaarzet met chocolade, suiker en melk voor bij de koffie. “Ik moet ook de chocolaatjes aanvullen, citroenen en sinaasappels snijden, de werkplank en tafels schoonmaken, en ook ijskoekjes, rietjes en parapluutjes aanvullen. En ik mag ook croque-monsieurs maken met hesp en kaas.” Sabine gaat elke maandagmorgen naar het restaurant, dat op wandelafstand ligt van haar woning in Mariënstede.

“Ik doe mijn werk heel graag, vooral fruit snijden is het plezantste. Ik zou willen doorwerken tot mijn 65 jaar. Ik heb goede contacten met de mensen, en ze zijn tevreden over me. Mijn drie collega's helpen me als het nodig is. Maar eigenlijk ging het al vlot van in het begin. Ik heb niet zoveel hulp nodig gehad.”

“**IK HEB GOEDE CONTACTEN MET DE MENSEN, EN ZE ZIJN TEVREDEN OVER ME.**”

SABINE

★EEN FIJNE BABELL. Cindy doet meer dan enkel de plantjes water geven.

Cindy is in het plaatselijke woonzorgcentrum bekend als het bloemenmeisje. Elke week komt ze de plantjes in de kamers van de bewoners water geven. “Elke donderdagmiddag kom ik naar het rusthuis”, vertelt ze. “Ik geef de vogels en de kippen eten en drinken en raap soms de eitjes op. Om half drie breng ik de mensen die dat willen mee naar de cafetaria, en geef ik de planten water in de kamers en op de gang. Ik doe dat heel graag, al zie ik niet altijd het verschil tussen gewone en kunstplanten.”

Bewoonster Maria vindt het altijd prettig als het bloemenmeisje langskomt. “Zolang ze de planten maar niet te veel water geeft. Ik merk dat Cindy door de jaren heen vlotter in de omgang is geworden, wellicht omdat ze de mensen ook beter heeft leren kennen.” “Maar het is ook andersom”, vindt Cindy. “Mensen praten nu ook meer tegen mij.”

Maxime Huyghe van het woonzorgcentrum begeleidt Cindy al sinds ze er een drietal jaar geleden begon. “De bewoners kijken vaak wel uit naar een bezoek van Cindy. Het gaat om meer dan planten water geven, ook de babbel is erg fijn. Als ze vragen of problemen heeft, kan Cindy bij mij terecht. Soms zit ze wel met vragen, bijvoorbeeld bij een ziekte of overlijden, of over de omgang met iemand die doof is geworden, en het is niet altijd makkelijk om daarop te antwoorden. Intussen hebben we ook nog twee andere medewerkers van Mariënstede, die papieren

vernietigen en verwerken. Omdat ze de inhoud niet kunnen lezen, hoeven wij ons geen zorgen te maken over vertrouwelijke documenten, en we weten zeker dat die correct vernietigd worden.”

“Voor ons is community building geen theoretisch begrip, maar veeleer een zaak van durven en doen”, zegt directeur Lieven Detavernier van Mariënstede. “Dat betekent opportuniteiten zoeken, dingen delen en werken aan netwerken om te komen tot een win-winsituatie en grotere verbondenheid. Heel wat van onze mensen werken op onze site in ateliers. Naast dit zinvolle werk vragen zij ook werk in het dorp. Waar we nu al zo’n 40% mensen hebben die buitenshuis werken is het onze ambitie om ieders vraag naar begeleid werk te realiseren. Werken in de samen-

leving toont aan dat je erbij hoort en verhoogt je kansen op ontmoeten, verbinden en nieuwe vriendschappen.”

UIT HET ISOLEMENT

Een andere case van community building is LUS vzw, al jaren actief in Vlaanderen. Vroeger vooral bekend onder de naam P.L.A.N. vzw, maar sinds december 2013 gaan ze door het leven met een nieuwe naam. LUS vzw legt zich in Oost-Vlaanderen en Antwerpen onder andere toe op LINK-projecten, om kwetsbare volwassenen die zelfstandig wonen en zelf te weinig of geen kracht hebben om de stap te zetten om zelf naar buiten te komen en hulp of ondersteuning te zoeken, mee te betrekken bij het sociale leven in de buurt.

“ ALS DE MENSEN MET EEN HANDICAP OMRINGD ZIJN DOOR EEN NETWERK, HEBBEN ZE MEER KANS OP SLAGEN.

“De kern van onze werking is wel hetzelfde gebleven”, aldus coördinator Geertrui Vandelanotte. LUS vzw helpt niet enkel personen met een handicap, maar ook ouderen of mensen met psychische problemen. “We zijn de mening toegedaan dat mensen sterker worden als ze zich laten omringen door een netwerk. Dat klinkt misschien een beetje hol, maar heel concreet helpen wij mensen die in een isolement zijn verzeild door een ziekte, hun handicap of hun leeftijd aan een achterban.”

De organisatie kan buigen op heel wat ervaring als het gaat om het ontwikkelen van een zogenaamde netwerkgroep. “Wij kunnen een handicap niet verhelpen”, legt Vandelanotte uit, “maar wij kunnen wel mensen laten omringen met een groep die ervoor zorgt dat een persoon met een handicap kan deelnemen aan de maatschappij.”

Dat gaat stap voor stap. “De instroom van mensen komt meestal via een hulpverlener, een familielid of een kennis die merkt dat een persoon nood heeft aan een netwerkgroep. Een medewerker van onze organisatie gaat dan op bezoek bij die persoon en luistert naar zijn verhaal. Daarna is het aan ons om die persoon te

omringen met een netwerk. We kunnen terugvallen op een grote groep vrijwilligers en in de eerste plaats zoeken we altijd naar een match: delen die personen dezelfde interesses, wonen ze in dezelfde buurt,... Op termijn is het dan de bedoeling dat de medewerker van LUS vzw van minder belang wordt en vooral de vrijwilligers het werk op zich nemen.”

Jaarlijks moet LUS vanuit het beleid minstens 75 nieuwe netwerkprocessen opstarten. “Een aantal dat we met gemak halen”, klinkt het fier. “Ik denk dat we vorig jaar aan 90 zaten en daarnaast zijn er natuurlijk ook nog de groepen die ooit opgestart zijn en die verder blijven lopen.” “In het proces van Perspectief 2020 zijn we van groot belang”, meent Vandela-

★BEGELEID WONEN. Marij Van de Cruys woont nu in hetzelfde gebouw als haar tante.

RUIMTE VOOR CREATIVITEIT

Plan P is het resultaat van een samenwerking tussen het Industrial Design Center van Howest, ontwerper Wouter Doornaert en vzw Onze Nieuwe Toekomst. “Op de Howest zijn een aantal creativiteitstechnieken ontwikkeld die wij toepassen om personen met een verstandelijke handicap gemakkelijker te laten participeren in de maatschappij”, legt projectverantwoordelijke Florentien Pletinckx van Plan P uit. “Telkens is er sprake van vier fases, van probleem tot oplossing. Eigenlijk hebben we in maart 2014, dankzij een subsidie van één jaar, een creativiteitspakket ontwikkeld. Het is een stappenplan dat je kan bestellen, een tool om mensen die moeilijkheden hebben aan een oplossing te helpen. Je kiest de technieken die het best passen bij de persoon met de beperking en het probleem.”

Plan P moedigt mensen aan om samen te zitten, het probleem via verschillende invalshoeken te benaderen en naar een oplossing te werken. “Het project staat nog in zijn kinderschoenen”, aldus Pletinckx. “Eerst hebben we de tool ontwikkeld. Sinds oktober 2014 is die echt af. We geven intussen wel workshops aan organisaties om hen te leren hoe ze met dat stappenplan kunnen werken. En één persoon, Davy, hebben we al concreet geholpen. Sinds februari 2015 zijn er nog enkele mensen met Plan P gestart.”

Plan P hoopt ook op een verlenging. “Ik denk dat we in Perspectief 2020 zeker onze rol hebben”, aldus Pletinckx. “Minister Vandeurzen wil personen met een handicap de handvaten geven om de regie van hun eigen leven in handen te nemen. Wel, wij zijn een van die

handvaten die daartoe kunnen bijdragen.”

MET DE HULP VAN PLAN P

Davy Van De Walle werkt als vrijwilliger bij centrum Compagnie de Sporen in Gent. Hij staat er in voor het werk in de keuken. “Ik moet de koffie bedienen tijdens de pauze”, vertelt hij. “Hoewel het verboden is, drinken heel veel mensen ook koffie daarbuiten en dan was er geen koffie meer in de pauze. Dat maakte hen kwaad.”

Het lijkt een banaal probleem, maar het woog wel op Davy. Samen met Plan P werd naar een oplossing gezocht. “Ik vond dat heel vervelend”, zegt hij, “maar nu zetten we de koffie weg tijdens de werkuren en kan er dan alleen water of frisdrank gedronken worden. Dit helpt echt wel.”

notte. “In het verhaal dat mensen met een handicap meer en beter in de maatschappij kunnen gaan leven, kan dat alleen maar slagen als die mensen omringd zijn door netwerken, als ze ingebed zijn in de buurt waarin ze leven. Daar ligt onze rol, wij helpen mensen aan dat netwerk.”

VOOR IEDEREEN EEN OPLOSSING

Marij Van de Cruys (33) heeft een verstandelijke handicap. Jarenlang woonde ze in een begeleidwonenproject, maar helemaal gelukkig was ze daar niet. “We zaten eigenlijk muurvast”, zegt mama Lieve Geudens. “Marij wilde alleen wonen, maar dat was niet meteen de beste oplossing. Een begeleider van ‘Den Leeuweric’, het begeleidwonenproject, sprak over een organisatie die voor ons van belang kon zijn om de toekomst van Marij veilig te stellen.” Het bleek te gaan om LUS vzw. “Eric, een medewerker, kwam bij ons thuis en we hadden een eerste verkennend gesprek. Dat verliep heel goed. LUS vzw bouwt eigenlijk een netwerk rond een persoon die een bepaalde vraag heeft of een droom wil verwezenlijken. Voor Marij was dat een nieuwe woonvorm. Op de volgende vergadering was ook Marij erbij en moest ze nadenken over de mensen aan wie ze steun zou willen vragen en die haar ook op lange termijn zouden kunnen helpen.”

Vervolgens werd een selectie gemaakt. “Er volgde een nieuwe vergadering met een aantal mensen die deel zouden gaan uitmaken van het netwerk van Marij. En dan zijn we echt gesprekken gaan voeren. Marij dacht dat ze zonder problemen op haar eentje zou kunnen wonen, maar die andere mensen wezen haar ook op een aantal gevaren: wat zou ze doen als een onbekende op haar deur zou kloppen, allerlei situaties passeerden de revue en op die manier beseftte Marij ook zelf dat ze het niet helemaal alleen zou redden.”

Maar een oplossing viel uit de bus. “Marij leerde via iemand uit de netwerkgroep koken, iemand anders helpt haar bij haar vrijetijdsbesteding en intussen woont ze sinds november 2014 zelfstandig in een appartement in een gebouw waar ook mijn zus Renilde woont. Een goede oplossing. Marij wordt nog steeds goed begeleid en wij zien het ook positief voor de toekomst.” ★

★SAMEN BIJLEREN. Projectverantwoordelijken Jamien, An en Krista samen met Dylan.

ACTIEF BETROKKEN

Met het project ‘Actief betrokken op de eerste lijn’ bieden Konekt en Pasform vorming en coaching aan eerste lijnsdiensten, voornamelijk OCMW’s en CAW’s. Hierbij worden ook ervaringsdeskundigen betrokken, mensen met een verstandelijke handicap of een autismespectrumstoornis die meer kunnen vertellen over hun noden en wensen. “Er is vaak koudwattervrees aan beide zijden die we proberen te verbreken”, vertellen de projectverantwoordelijken Jamien Stoelzaet, An Beghein en Krista Telemans. “Ook mensen met een verstandelijke beperking moeten het gevoel krijgen en weten dat ze gewoon naar een dienst mogen toestappen en vragen stellen. Anderzijds kunnen hulpverleners zo heel wat bijleren, bijvoorbeeld wat de mogelijkheden zijn om samen te werken met VAPH-gesubsidieerde diensten en we geven advies over communiceren met personen met een verstandelijke beperking of autismespectrumstoornis. We geven hen concrete tips, bijvoorbeeld: gebruik geen complexe zinnen en probeer open vragen te vermijden.”

AFSPRAKEN WAARMAKEN

De 21-jarige Dylan ging al mee op een vorming voor chauffeurs van de mindermobielencentrale. Voor hem is het heel belangrijk dat hij naar buiten kan gaan en dat andere mensen hem begrijpen. “Ik kom uit Drogenbos en gebruik veel het openbaar vervoer in en rond Brussel. Onlangs kende ik

de weg niet en vroeg ik de chauffeur waar een straat lag. Die heeft toen de weg gewezen. Het is fijn als mensen helpen. Soms doen ze dat wel, maar niet altijd. Ik vind het prettig om met andere mensen te praten en mensen te leren kennen. In voorbereiding van ‘Actief betrokken’ ben ik ook gaan praten met chauffeurs. En ik heb getelefoneerd met iemand om een afspraak vast te leggen. Dat was de eerste keer dat ik gebeld heb met iemand die ik nog nooit in het echt had gezien.”

“Sommige dingen zijn moeilijk voor mensen met een beperking, en anderen moeten dat ook beseffen”, zeggen de projectverantwoordelijken. “Je moet het ook durven om zulke stappen te zetten, maar Dylan houdt wel van uitdagingen. Hij leert ons en anderen dingen bij, en dat te kunnen overbrengen geeft veel voldoening.” “Ik woon nu nog bij mijn ouders”, vertelt Dylan. “Maar ik hoop over enkele jaren alleen te kunnen gaan wonen, misschien via begeleid wonen. Misschien kan ik ook gaan werken op een beschutte werkplaats. En het zou leuk zijn om dan zelf naar de diensten te gaan die ik nodig heb. Het is daarbij belangrijk dat mensen luisteren en echt praten met mij, en niet zomaar een oplossing geven. Ik ben naar het OCMW geweest en zij hebben mij echt geholpen. Ze hebben geluisterd en niet zomaar gezegd wat zij dachten dat ik nodig had. We hebben dingen afgesproken. En die afspraken hebben ze ook waargemaakt.”

DURF2020 bundelt vele perspectieven

Op 28 april vindt in Gent het congres DURF2020 plaats, een plek waar mensen met een beperking en mensen die van dichtbij of ver bij hen betrokken zijn, hun stem zullen laten horen. De voorbije maanden organiseerde DURF2020 diverse activiteiten, waaronder de Startdagen en DURFdagen. Informatie geven over Perspectief 2020 en luisteren naar bemerkingen, stond hier centraal. Katrien De Baets, projectcoördinator van DURF2020, geeft meer uitleg over de aanloop naar het congres.

TEKST BARBARA VANDENBUSSCHE

ZORG VOOR ELKAAR.
Didier Peleman schreef het gedicht voor DURF2020.

Op het congres willen we mensen uit de vijf cirkels samenbrengen en samen met hen krachtige standpunten formuleren”, vertelt Katrien De Baets. “Het congres is een eerste evenement waar we de resultaten van alle voorgaande activiteiten van DURF2020 bundelen. Onze input halen we uit de DURFdagen, waaraan bijna 650 mensen deelnamen. Mensen met een handicap, netwerk en professionelen voerden in kleine groepen een gesprek over de veranderingen die Perspectief 2020 meebrengt. Verder waren er speciale DURFdagen voor mensen met een

verstandelijke en met een sensoriele handicap, voor brussen en professionelen. Daaraan namen ruim 240 mensen deel. Op het congres brengen we de geformuleerde uitdagingen samen, en zijn geïnteresseerden welkom op diverse workshops en dialoogtafels. Tijdens de workshops zetten we in op eigen sterktes en talenten en bekijken we hoe we kunnen samenwerken. Aan de dialoogtafels kunnen mensen net als op de DURFdagen in gesprek gaan met Durvers die ervaring hebben met bepaalde zaken die in de toekomst belangrijk zullen zijn: bijvoorbeeld zelf wooninitiatieven oprichten, budget beheren,...

Ook voor de zorgaanbieders bieden we workshops aan. Die gaan specifiek over sociaal ondernemerschap.”

SESSIES IN EENVOUDIGE TAAL

Vooral tijdens de eerste Startdagen noerden we op de infosessies en de beurs veel bezorgdheden. “Mensen vroegen heel vaak informatie over prak-

tische zaken. Samen met de verschillende partners van DURF2020 hebben we hierop een antwoord geformuleerd. Die antwoorden verschijnen nu op de Facebookpagina van DURF2020, de site en de nieuwsbrief. Mensen met een verstandelijke beperking lieten ook weten dat de infosessies vaak te moeilijk waren. Daarom hebben we nadien aparte sessies gegeven in eenvoudige taal. De getuigenissen van mensen die vertellen over hun eigen leven hebben we later ook geïntegreerd in de infosessies zelf. Dat geeft mensen meer perspectief. Ze zien dat het ook anders kan en dat ze hun leven in eigen handen kunnen nemen. Na deze verandering daalde de algemene bezorgdheid.”

“Wat we alvast meenemen uit de Startdagen zijn volgende vragen: hoe kan het systeem ook werkbaar worden voor mensen met een verstandelijke handicap? Welke garanties hebben we dat het belang van die personen verdedigd wordt, ook als hun natuurlijke netwerk er niet meer is? Hoe maak je ondersteuningsplannen? DURF2020 legt de focus niet enkel op de overheid, maar ook op de mensen zelf: Welke mogelijkheden zie je? Wat kan je zelf doen? Waarvoor zou je op anderen een beroep willen/moeten doen? Gelukkig zijn we met 28 inhoudelijke partners, die zeer divers zijn en meewerken aan de programmatie en organisatie van het congres. Zo krijgen we een breed perspectief, een ruim draagvlak en aldus meer impact.” ✳

www.DURF2020.be
www.facebook.com/DURF2020

ZEBRA

Zorg voor elkaar
Elk mens telt mee
Brug maken van ondersteuning
Raak aan een oplossing voor goede zorg
Aan samenwerken kwaliteit van bestaan

Didier Peleman

Extra budget voor personen met een handicap

De Vlaamse Regering investeert 330 miljoen euro extra in de zorg en ondersteuning voor personen met een handicap. Mensen met een erkende handicap en een vastgestelde ondersteuningsnood zullen een maandelijks basisondersteuningsbudget ontvangen van 300 euro. Dit budget wordt geleidelijk aan ingevoerd. Tegelijkertijd wordt dit jaar 10 miljoen euro geïnvesteerd om de rechtstreeks toegankelijke hulp nog meer uit te breiden.

TEKST BARBARA VANDENBUSSCHE

De persoonsvolgende financiering (PVF) omvat twee systemen. Trap 1 is het basisondersteuningsbudget (BOB) voor elke persoon met een erkende handicap die ondersteuning nodig heeft. Trap 2 is een persoonsvolgend budget – dat ingezet kan worden als cash, als voucher of als combinatie van beide – voor personen die meer intensieve of frequente, gepersonaliseerde ondersteuning nodig hebben. Wie gebruik maakt van trap 2, kan dit niet met een BOB combineren. Voor de volledige regeerperiode is er 330 miljoen euro extra uitgetrokken boven op de middelen die er nu zijn voor de mensen met een handicap (1,4 miljard euro). In 2015 gaat 10 miljoen euro naar de uitbreiding van de rechtstreeks toegankelijke hulp, en 30 miljoen naar de uitbreiding van de niet-rechtstreeks toegankelijke, handicapspecifieke ondersteuning.

DE TWEE TRAPPEN UITGELEGD

Trap 1 BOB

Een BOB bedraagt 3.600 euro per persoon per jaar en wordt een onderdeel van de Vlaamse Sociale Bescherming. Elke persoon met een erkende handicap en een ondersteuningsnood heeft in principe recht op een BOB van 300 euro per maand. Het BOB wordt in principe levenslang toegekend of tot het moment waarop de persoon gebruik maakt van niet-rechtstreeks toegankelijke hulp (trap 2). Het BOB wordt gefaseerd ingevoerd. In de eerste plaats wil het beleid het BOB toekennen aan personen die al lange tijd kenbaar hebben gemaakt dat ze nood hebben aan ondersteuning. Het

gaat om volwassenen en minderjarigen met een bij het VAPH of bij de Intersectorale Toegangspoort bekende, actieve vraag, die nog geen gebruik maken van door het VAPH gefinancierde ondersteuning. De Vlaamse Regering trekt hiervoor in het najaar van 2016 een bedrag van 9 miljoen euro uit (volwassen personen) en in januari 2017 een extra bedrag van 14,4 miljoen euro (kinderen en jongeren).

DOELEN IN DE TOEKOMST

Vanaf (najaar) 2017 is het de bedoeling om bij de verdeling van het BOB voorrang te geven aan minderjarigen en aan jongvolwassenen van 21 tot 25 jaar met een handicap en een ondersteuningsnood. Zo kunnen ouders al vroeg zelf ontdekken hoe ze zorg kunnen organiseren door gewone dienstverlening of rechtstreeks toegankelijke hulp in te kopen of door informele zorg te regelen. Ook in deze fase wordt een automatische toekenning beoogd op basis van bestaande attesten (in het bijzonder het attest verhoogde kinderbijslag vanaf 12 punten). Deze inzet van middelen zal geëvalueerd worden in 2017-2018. Afhankelijk van deze evaluatie zullen de middelen voor trap 1 in 2019, en de groep die bijkomend recht zal krijgen op BOB, worden vastgelegd.

VERDELING TUSSEN TRAP 1 EN TRAP 2

De basisprincipes over het BOB zijn vastgelegd. De Vlaamse Regering heeft de nodige middelen vrijgemaakt en er zijn afspraken gemaakt over de verdeling van deze middelen over trap 1, rechtstreeks

toegankelijke hulp en trap 2. Nu worden alle voorbereidingen getroffen voor de feitelijke invoering van het basisondersteuningsbudget.

Eens het uitvoeringsbesluit BOB definitief goedgekeurd is door de Vlaamse Regering (2016) zal duidelijk worden wie op welk moment (in 2016 en 2017) toegang krijgt tot het basisondersteuningsbudget.

Trap 2 Cashbudget en een voucher

Administratie, gebruikers, verwijzers en zorgaanbieders bereiden samen de implementatie van trap 2 voor. Het regelgevende kader (uitvoeringsbesluiten), de administratieve processen en de ICT-ondersteuning worden in 2015 ontwikkeld met het oog op de invoering van de persoonsvolgende financiering in 2016.

Op de website www.vaph.be/pvf en in St*rk Magazine zal geregeld meer informatie gegeven worden over de persoonsvolgende financiering. Ook het initiatief DURF2020 zal iedereen op de hoogte houden: www.durf2020.be. ✳

✳De basisprincipes van het BOB zijn vastgelegd.

KORT

Geleidehonden voor de schijnwerpers op 29 april

De laatste woensdag van april prijkt traditioneel de 'Internationale dag van de blindengeleidehond' op de kalender. Dit jaar is dat woensdag 29 april. Verschillende verenigingen die assistentiehonden opleiden of hiermee werken, organiseren die dag activiteiten om het belang van deze trouwe viervoeters voor hun 'baasjes' in de verf te zetten. Door wereldwijd een internationale dag te organiseren, vergroot de weerklank van de verschillende acties.

Meer info: 012 2343 19,
bcg@geleidehond.be,
www.geleidehond.be

Meer begrip voor MS creëren

Woensdag 27 mei staat voor de zesde keer de Wereld MS-Dag op het programma. Ook MS-Liga Vlaanderen vzw neemt deel aan het wereldwijde initiatief van de Internationale MS Federatie. De actie wordt ondersteund vanuit 70 landen. Elk jaar staat een ander thema centraal.

De internationale actiedag wil in de eerste plaats het brede publiek informeren over multiple sclerose. Ondanks alle geleverde inspanningen de afgelopen jaren blijft de kennis over en het begrip voor de ziekte bij vele mensen te laag. Door het begrip voor MS te laten groeien binnen de samenleving, wil de MS-Liga de levenskwaliteit van personen met MS en hun naaste omgeving verbeteren.

WAT IS MS?

Multiple sclerose (MS) behoort tot de meest voorkomende neurologische stoornissen bij jonge volwassenen. Wereldwijd treft de ziekte naar schatting 2,3 miljoen mensen. De meeste diagnoses voor MS worden gesteld binnen de leeftijd van 25 en 31 jaar. De medische wetenschap staat nog grotendeels voor een raadsel wat betreft de oorzaken. Ook bestaat er nog geen afdoend medicijn of therapie waarmee de ziekte te genezen valt. De symptomen en het verloop van de ziekte variëren sterk van persoon tot persoon. Dit maakt MS voor de persoon zelf en zijn naaste omgeving zeer onvoorspelbaar.

Meer info: Secretariaat MS-Liga Vlaanderen vzw, Boemerangstraat 4, 3900 Overpelt, 011 80 89 80

Inclusief boek 'Rare Snuiters' nu ook in het Engels en Frans

Met de in 2014 Franse versie 'Binettes Bizarres' en de Engelse versie 'Snizzly Snouts' is het internationaal bekroonde kinderboek 'Rare Snuiters' aan een buitenlandse carrière begonnen. De Nederlandse versie dateert van 2011.

Dit boek van Freya Vlerick en Jan Dewitte richt zich op kinderen van 5 tot 12 jaar. Het boek is inclusief. Dit betekent dat het boek met grote, duidelijke letters en illustraties ook toegankelijk is voor kinderen met een leesbeperking of een autismespectrumstoornis. Het prentenboek bevat bovendien een volledige verbale beschrijving op audio-cd en braille. De cd functioneert als 'gps voor de vingers'.

IN DE KLAS

Rare Snuiters slaat dankzij de extra 'snuffjes' een brug tussen verschillende ervaringswerelden van zowel 'gewone' kinderen als hun leeftijdsgenootjes met een beperking. Het boek vertrekt vanuit het inclusieve gedachtegoed. Leerkrachten van de basisschool en het buitengewoon onderwijs kunnen aan de hand van een uitgebreide ideeën bundel met het prentenboek actief aan de slag in de klas.

Rare Snuiters werd uitgegeven door Blindenzorg Licht en Liefde en Poëziecentrum.

Meer info: 050 406050,
www.blindenzorglichtenliefde.be

De Okkernoot wint 30.000 euro

Met maar liefst 59.914 stemmen sleepte De Okkernoot de eerste prijs van de actie Solidariteitsklik van Carrefour Foundation en Carrefour Belgium in de wacht. Deze organisatie uit Vollezele voor mensen met autisme of autismespectrumstoornissen besteedt de geldprijs van 30.000 euro aan de installatie van twee keukens in de pastorie van Denderwindeke.

De Okkernoot biedt als tehuis woongelegenheden, dagactiviteiten en korte opvang aan mensen met autisme of autismespectrumstoornissen. Momenteel vangt de organisatie 81 kinderen, jongeren en volwassenen permanent op en wordt een 80-tal personen met moeilijke gezins- of schoolmomenten opgevangen in het systeem van kortverblijf. De instelling bereidt dagelijks gemiddeld 160 maaltijden. Hier voor krijgt De Okkernoot hulp van de Voedselbanken.

KEUKEN INRICHTEN

De vraag naar extra opvangplaatsen is groot. Daarvoor moeten de gebouwen in Denderwindeke (Ninove) verder gerenoveerd worden, waaronder de inrichting van twee keukens. De organisatie wil samen met de Carrefour van Ninove en de Voedselbank verder werken aan een voedselverdelingspunt voor hulpbehoevenden uit de omgeving. Dit initiatief past in de visie van buurtvervlochtening.

Meer info: De Okkernoot, 054 567453, www.deokkernoot.be

De touwtjes zelf in handen houden

In 2014 startte het VAPH met het FAM-project (Flexibel Aanbod Meerderjarigen). 35 zorgvoorzieningen namen hieraan deel en zetten FAM op de rails. Over hun ervaringen en de perspectieven van FAM geven we het woord aan Katrien Panis, beleidsmedewerker bij het VAPH.

TEKST NATHALIE DIRIX

2015 is het jaar waarin de meerderjarigenvoorzieningen de overstap naar FAM maken. Wat is de voornaamste reden om het FAM-concept te implementeren?

Katrien Panis: "Het hele FAM-concept draait rond meer flexibiliteit. We hebben die flexibiliteit nodig om mensen met een handicap meer vraaggestuurde ondersteuning te bieden. Zo kunnen ze dankzij FAM vlotter schakelen tussen verschillende vormen van ondersteuning. Daarnaast krijgen de zorgaanbieders meer ruimte om hun organisatie, werking en personeelsbeleid nog beter af te stemmen op de vragen van hun gebruikers."

Wat is het verschil met vroeger?

Panis: "Vroeger koos je voor een zorg-

pakket dat overeenstemde met de erkenning van een voorziening. Het was een all-inbenadering die flink wat beperkingen met zich meebracht. Wat als je bijvoorbeeld gedurende bepaalde maanden van het jaar geen nood hebt aan intensieve woonondersteuning? Of wat als je verschillende types ondersteuning wil combineren? Of je familie je een paar dagen per week wil opvangen en je dus slechts deeltijds ondersteuning van een voorziening nodig hebt? Met FAM kan je op dit soort specifieke hulpvragen veel gericht inspelen. Want FAM brengt een verschuiving van een all-inbenadering naar zorg op maat."

Betekent dit dat FAM-voorzieningen een bredere waaier van diensten kunnen aanbieden?

Panis: "Zorg op maat betekent ook dat beschikbare middelen doeltreffender ingezet worden. Hierdoor kunnen meer mensen met dezelfde middelen geholpen worden. Neem nu iemand die intensieve zorg en ondersteuning nodig heeft maar het grootste deel van het jaar thuis kan wonen. Waarom zou je die persoon verplichten om fulltime in een tehuis te wonen? Iedereen heeft toch het recht te wonen waar en op de manier die hij wenst. Door de persoon zorg op maat te geven, bevorder je bovendien zijn integratie in de maatschappij en maak je een extra woonplaats vrij voor iemand die hier wel nood aan heeft."

PRAKTIJKTOETS

In 2014 maakten een aantal meerderjarigenvoorzieningen de

overstap naar FAM. Hoe zou je hun ervaringen samenvatten?

Panis: "De flexibiliteit wordt duidelijk gewaardeerd. Men ervaart het als een vooruitgang dat men de ruimte krijgt om zelf te bepalen hoe men zijn personeelsbeleid voert en dit beleid effectief kan afstemmen op de vragen van de cliënten. Het spreekt voor zich dat FAM in het werkveld ook een aantal vragen met zich meebrengt. Wat doe je bijvoorbeeld met een kamer in een voorziening die voor een periode van vier weken vrijkomt maar waar de meubels van de vorige cliënt nog staan? Hoe kan je die kamer op een correcte manier laten benutten door een andere persoon die voor een korte duur woonondersteuning nodig heeft? Het is belangrijk dat die vragen zich nu stellen. Ze zijn een goede praktijktoets op de introductie van de persoonsvolgende financiering (PVF) die in 2016 zal plaatsvinden."

Hoe kadert FAM binnen PVF?

Panis: "FAM is een noodzakelijke tussenstap voor de meerderjarigenvoorzieningen om de overstap naar PVF te kunnen maken. PVF kadert binnen het Perspectiefplan 2020. En de kerngedachte van dit plan is dat meer personen met een handicap ondersteuning op maat krijgen. Omdat de ondersteuning van persoon tot persoon verschilt, is ook het prijskaartje verschillend. Dankzij PVF kan je de persoon met een handicap een budget toekennen dat hem in staat stelt die ondersteuning in te kopen die aansluit bij zijn ondersteuningsnoden. Op die manier beheert hij zelf

het budget en heeft hij de touwtjes over zijn leven en de ondersteuning die hij nodig heeft, meer in handen."

Brengt FAM veranderingen mee voor het PEC-ticket?

Panis: "FAM verandert niets aan de aanvraagprocedure. Het PEC-ticket blijft nodig om aanspraak te kunnen maken op ondersteuning van het VAPH. Het is de provinciale evaluatiecommissie die de aanvragen zal blijven evalueren. De regionale prioriteitencommissie (RPC) zal er blijven op toezien dat de meest dringende zorgaanvragen voorrang krijgen. De zorgregieprincipes blijven dus gelden. Maar laten we niet vergeten dat we dankzij FAM de muren tussen de verschillende zorgvormen kunnen neerhalen, hierdoor flexibeler kunnen werken en dus beter in staat zijn om mensen meer ondersteuning op maat te geven. Met als belangrijke meerwaarde dat mensen met de grootste ondersteuningsnood sneller bij een FAM-voorziening terecht kunnen."

Wat is de belangrijkste stap voorwaarts die al gezet is sinds FAM?

Panis: "Ons denken en de werking van de voorzieningen vertrekt niet langer vanuit het bestaande aanbod maar vanuit de vraag van de cliënt. Die vraaggestuurde aanpak neemt binnen de voorzieningen steeds duidelijker vormen aan. Het zal er in de toekomst op aankomen onze vraaggestuurde visie zo consequent en efficiënt mogelijk in de dagelijkse praktijk om te zetten en dit in overleg met onze cliënten en het betrokken personeel." ✨

EEN ANDERE FOCUS

Hoe wordt het FAM-project (Flexibel Aanbod Meerderjarigen) op dit moment in het werkveld ervaren? Luc Struye, orthoagogisch directeur van De Lovie, beantwoordt deze vraag aan de hand van vijf kernbegrippen.

✨ LUC STRUYE. Participeren in ondersteuning is belangrijk.

1. EEN ANDERE FOCUS

Sinds FAM is onze focus veranderd. Vroeger keken we hoe een vraag van een cliënt binnen ons aanbod paste. Vandaag kijken we hoe we ons aanbod kunnen aanpassen aan de specifieke vraag van onze cliënt. Het is dankzij die flexibele benadering van FAM dat we onze cliënt meer en beter maatwerk kunnen aanbieden.

2. EEN ANDERE MANIER VAN LUISTEREN

In de praktijk betekent FAM dat we op een andere manier naar de hulpvraag luisteren. We denken niet langer vanuit de gespecialiseerde hulp die wij in huis hebben. We gaan samen met de hulpvrager op zoek naar een oplossing waarmee we zijn zelfstandigheid kunnen versterken. Pas wanneer we dat in kaart gebracht hebben, bespreken we welke gespecialiseerde hulp wij als zorgcentrum kunnen verlenen.

3. ALS VOLWAARDIGE PARTNERS

Het kernidee achter FAM is dat hulpvrager en hulpverlener volwaardige partners zijn. Aan de hand van een gesprek proberen we te achterhalen wat de hulpvrager werkelijk wil. We

bespreken met hem welke reguliere zorgverlening voor hem in aanmerking komt, hoe zijn netwerk hem kan helpen en uiteraard welke gespecialiseerde hulp hij nodig heeft en hoe we hem die kunnen verstrekken.

4. BEGELEIDING OP MAAT

In het recente verleden dachten we veeleer vanuit het all-inprincipe. Je kon uit verschillende welomlijnde types dienstverlening kiezen zoals een dagcentrum, nursingtehuis of begeleid wonen. Maar welke formule je ook koos, je was verplicht het totaalpakket van deze dienstverlening te nemen. Tussenvormen bestonden niet. FAM heeft deze strakke vormen doorbroken. Nu is het wel mogelijk geworden om een pakket op maat van de cliënt samen te stellen.

5. GEDEELDE ZORG

Binnen het FAM-concept respecteren we de zelfstandigheid van de hulpvrager. Het is voor ons een prioriteit dat hij zo veel mogelijk de regie van zijn leven in eigen handen houdt. Daarom zetten we ook in op participatie van het netwerk rondom hem. Deze 'gedeelde zorg' is een manier van werken die niet alleen meer keuzeopties biedt; het is ook een methodiek die in vele gevallen de hulpvrager van een meer aangepaste ondersteuning voorziet.

SAMENGEVAT

- Door FAM krijgt een persoon met een beperking de mogelijkheid om de regie van zijn leven zo veel mogelijk in eigen handen te houden.
- FAM betekent 'samen op zoek gaan' naar de meest geschikte ondersteuningsvorm.
- FAM betreft de community van de hulpvrager zodat ook zij – indien mogelijk – kunnen participeren in de ondersteuning.

KATRIEN PANIS. "Flexibiliteit van het systeem wordt gewaardeerd."

Vlaamse Regering versoepelt regelgeving **persoonlijke-assistentiebudget**

STEEKPROEVEN. Bewijsstukken moeten enkel nog op vraag voorgelegd worden.

De PAB-budgethouders moeten voortaan enkel nog het kostenstaatformulier indienen bij het VAPH en dit zonder bewijsstukken. Zij zijn wel verplicht om alle bewijzen over hun directe en indirecte kosten te bewaren. De budgethouders moeten de bewijsstukken op vraag van het VAPH of Zorginspectie kunnen voorleggen. Voortaan zullen de PAB-dossierbeheerders steekproefsgewijs de bewijsstukken opvragen. Ook Zorginspectie zal tijdens haar inspectiebezoeken de bewijzen controleren.

BUDGETHOOGTE BIJ COMBINATIE BLIJFT GELIJK

De berekening van het PAB-budget bij combinatie werd tijdens 2012 aangepast. Voor budgethouders die een combinatie van het PAB met een semi-internaat niet-schoolgaanden, dagcentrum of be-

geleid werken gestart zijn vóór 1 september 2012, werd in een overgangsperiode voorzien tot 1 januari 2015. Deze overgangsperiode wordt verlengd tot 1 januari 2017. Hierdoor blijft de PAB-budgethoogte 2015 voor deze groep budgethouders gelijk aan de PAB-budgethoogte 2014 (indien er geen wijzigingen zijn in de aard of ernst van de handicap of hun combinatie). Deze maatregel zorgt ervoor dat alle combinerende budgethouders in de mogelijkheid zijn hun assistentieplan voort te zetten.

MINDERJARIGE JOBSTUDENTEN INSCHAKELEN KAN

Voortaan kunt u als budgethouder ook minderjarige 'jobstudenten' inschakelen als PAB-assistenten via studenten- of vrijwilligersovereenkomsten. Momenteel is dit enkel mogelijk voor minderjarigen die

geen naaste familie of gezinslid zijn van de budgethouder of de persoon met een handicap aan wie het PAB is toegekend.

GEEN INSCHALINGSVERSLAG VIA SPOEDPROCEDURE

Personen die een PAB toegekend krijgen via de spoedprocedure bij snel evoluerende degeneratieve aandoeningen (bv. ALS) en bij kinderen met metabole ziekten of neuromusculaire aandoeningen hoeven geen PAB-inschalingsverslag te laten opmaken. *

De nieuwe versie van de PAB-richtlijnen is te vinden op de website van het VAPH onder de rubriek PAB - Richtlijnen aan budgethouders. U kunt het document ook opvragen via pab@vaph.be of 02 225 85 26.

Mantelzorgers moet je koesteren

Mantelzorgers zijn van uitzonderlijk groot belang in onze maatschappij. Op een studiedag van de Socialistische Mutualiteiten en het Steunpunt Mantelzorg half maart werd nog maar eens gepleit om het statuut van mantelzorger beter te beschermen en na te denken over de uitdagingen die de toekomst biedt.

TEKST ANN BRAECKMAN

Vermaatschappelijking van de zorg is een belangrijke pijler in de visie op de organisatie van de zorg in Vlaanderen. Daarbij krijgen onder meer mantelzorgers een duidelijke plaats in de zorgketen, en hun belang wordt steeds meer erkend. Maar het is niet al goud wat blinkt. Zo werd op de studiedag in Brussel gewezen op een aantal problemen die zich in de toekomst zullen stellen. Professor Ignaas Devisch van de UGent: "Wat moeten we daar precies onder begrijpen: 'vermaatschappelijking van de zorg'? Op zich is vermaatschappelijking een goed begrip, we gaan de zorg meer inbedden in de maatschappij, iedereen daarbij betrekken." Maar de Gentse professor stelt zich wel de vraag of dat begrip nu niet al te gemakkelijk wordt gebruikt. "Zorg heeft net nood aan meer ondersteuning", pleitte hij. "De overheid heeft daar een belangrijke rol in die ze ook in de toekomst moet vervullen."

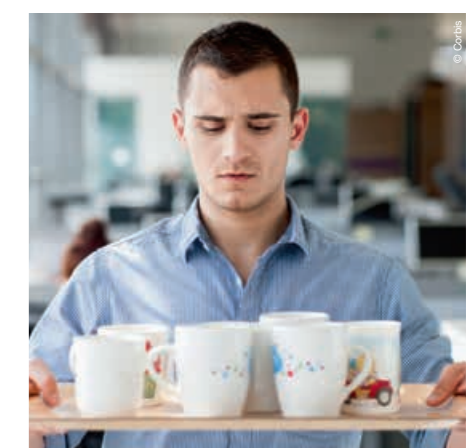
Velen gaan uit van het idee dat mantelzorg goedkoper is. Maar is het dat wel? "Niet noodzakelijk", beweerde Declercq. "Heel wat mantelzorgers gaan minder werken of gaan sneller met pensioen. Dat kost de maatschappij geld. En het gebeurt ook vaak dat mantelzorgers te ver gaan in hun zorg en zelf overbelast geraken. Ook dat moet je in rekening brengen." Professor Jef Breda van de Universiteit Antwerpen stipte daarom de noodzaak aan van het faciliteren van de mantelzorg. "Je moet ervoor zorgen dat de informele zorg steun krijgt. Mensen organiseren zich vaak om mantelzorg op zich te nemen. Vaak is de grootste schrik: Wat gebeurt er met de persoon voor wie ik zorg als ik het zelf niet meer kan doen? De overheid moet ervoor zorgen dat er garanties bestaan dat iemand bij het plots wegvallen van de zorg nog steeds goed wordt opgevangen."

Mantelzorg moet volgens hem ingekaderd worden in een breder plan. "Geef een budget aan een persoon, zorg dat hij daarvan deels formele zorg kan betalen, maar zorg dat ook een deel naar de mantelzorger gaat zodat hij of zij af en toe kan ontspannen en een dagje vrij kan nemen of dat de mantelzorger zijn hobby kan blijven uitoefenen. Het is van belang dat de mantelzorger beschermd wordt. Het is een win-winsituatie, want op die manier kan hij of zij ook langer voor de zorg instaan."

BEGELEIDING AAN HUIS

Ook in het Perspectiefplan 2020, voor het

beleid rond mensen met een handicap, neemt de vermaatschappelijking van de zorg een belangrijke plaats in, naast inclusie in de samenleving. Zo moet het mogelijk worden voor mensen met een handicap om een volwaardige plaats in de samenleving op te nemen. Met hoeveel liefde mantelzorgers hun rol ook opnemen, soms gaat het zwaar wegen. Er even tussenuit kunnen, op ondersteuning kunnen rekenen, is dan voor de mantelzorger en/of de persoon met een handicap soms echt nodig. Ook daar is aandacht voor in de gehandicaptensector, daarom is er de rechtstreeks toegankelijke hulp gekomen. Heel laagdrempelig kan men zo gebruik maken van enkele uren begeleiding aan huis of bij een erkende organisatie, van een dagopvang of ook een kortverblijf. Het is een concrete actie om de ondersteuning te verlichten. *

*Mantelzorgers geraken soms zelf overbelast.

Alle info op www.vaph.be, subrubriek wonen en opvang, rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH)

“Mensen met een handicap hebben dezelfde noden als jij en ik”

Onlinetechnologie voor personen met een handicap. Is het een contradictie? Of is het net een unieke combinatie waarmee je inclusie daadwerkelijk kan realiseren? Het woord is aan Davy Nijs, lector en coördinator eSocialWork aan de UC Leuven-Limburg*.

TEKST NATHALIE DIRIX
FOTO JAN LOCUS

Julie deden onderzoek naar het gebruik van onlinetechnologie bij personen met een handicap. Vanwaar die interesse?

Davy Nijs: “Onze innovatiecel eSocialWork onderzoekt welke plaats het internet binnen het sociale werkveld inneemt. In een samenleving waar digitaal het nieuwe normaal is, willen we zicht krijgen op de wisselwerking tussen digitalisering en hulpverlening. We willen namelijk hulpverleners bijstaan zodat ze al die technologie kunnen benutten op een manier die de levenskwaliteit van hun cliënten bevordert.”

Op welke manier kunnen nieuwe media hiertoe bijdragen?

Nijs: “Je hoort vaak spreken over het empoweren van cliënten of het cliëntgericht werken. Met onlinetools kan je het idee van empowerment effectief in de praktijk omzetten. Neem nu bijvoorbeeld de dictafoonfunctie op je smartphone. Voor iemand met een verstandelijke beperking kan dit erg nuttig zijn wanneer hij op doktersbezoek gaat. Als hij de complexe medische uitleg van de dokter niet meteen begrijpt, kan hij die uitleg later samen met een begeleider nog eens beluisteren en in

deze vertrouwde context om extra uitleg vragen. Wist je dat er een app bestaat waarmee ouders kunnen nagaan of hun zoon of dochter via de juiste weg naar een bestemming gaat? Dat is toch knap dat je op die manier bijvoorbeeld een jongere met het syndroom van Down de ruimte kan geven om ergens onafhankelijk naartoe te gaan. Stel dat hij of zij van de uitgestippelde route afwijkt, dan krijg je meteen een bericht op je smartphone en kan je ingrijpen.”

Zien jullie deze nieuwe media als een middel waarmee personen met een handicap beter kunnen integreren in de samenleving?

Nijs: “Het is een feit dat ze tot meer inclusie kunnen bijdragen. Vandaag wordt er zoveel informatie via het internet verspreid dat deelname aan dat onlinegebeuren een voorwaarde is om te kunnen participeren in onze samenleving. Vandaar ook het belang om begeleiders mediawijs te maken.”

Wat bedoelt u met ‘mediawijs’?

Nijs: “We zien dat men zich in de zorgsector vaak niet voldoende bewust is van de mogelijkheden die deze nieuwe technologieën bieden. Is het algemeen geweten dat een website met een AnySurfer-label betekent dat de site geschikt is voor mensen met een visuele handicap? Is men zich voldoende bewust dat je je tablet zo kan instellen dat je de berichtjes niet hoeft te lezen maar kan beluisteren? Is de website www.wai-not.be voldoende

bekend? Jammer genoeg is het antwoord op deze vragen vaak nee. Dit toont aan hoe belangrijk het is dat hulpverleners zich meer bewust worden van het potentieel van nieuwe media.”

Wat is er bijzonder aan www.wai-not.be?

Nijs: “Voor mensen met een verstandelijke beperking is het niet eenvoudig om hun weg te vinden op het internet. Er is zo’n overvloed aan informatie aanwezig en die informatie evolueert daarenboven aan een razendsnel tempo. Zo snel dat het voor mensen met een verstandelijke beperking haast onmogelijk wordt om door de bomen het bos te zien. Daarom is er onder andere WAI-NOT. Het is een ultra eenvoudige e-omgeving waar je jezelf vertrouwd kan maken met de basisprincipes van het internet en waar je met picto’s kan communiceren.”

TECHNOLOGIE AANPASSEN

Hoe staat het met het gebruik van sociale media?

Nijs: “Mensen met beperkingen hebben dezelfde noden als jij en ik. Sociale contacten zijn dus ook voor hen belangrijk. Het komt erop aan om die technologie aan te passen zodat ze ook voor hen werkt. Ik denk dan aan software die berichten naar gesproken tekst transformeert of aan software die tekst omzet zodat die leesbaar wordt via een brailleleesregel. Ik denk ook aan doof geworden mensen die in therapie gaan. Vandaag kunnen zij – zonder dat ze zich hoeven te verplaatsen – via chathulp begeleid worden. Onlinetherapie kan voor hen, maar ook voor mensen met autisme, een oplossing zijn.”

Wat is uw belangrijkste drijfveer om e-hulpmiddelen voor personen met een handicap toegankelijk te maken?

Nijs: “Ik ben een overtuigde believer van inclusie. Vandaag betekent inclusie ook deelnemen aan de digitale wereld. Ik zie het als onze taak om ontwerpers van e-tools ervan bewust te maken dat ook mensen met een beperking tot hun doelgroep behoren. Als we die boodschap met z’n allen blijven herhalen, kunnen we ervoor zorgen dat er al tijdens het ontwerpproces rekening met hen gehouden wordt. Ook dat is inclusie.” ✨

*UC Leuven-Limburg staat voor University Colleges Leuven-Limburg.

TECHNOLOGIE AANPASSEN.
Davy Nijs: “Ik geloof rotsvast in inclusie.”

Nuttige apps

BIG Launcher

Deze app zorgt ervoor dat je grotere iconen op je startscherm krijgt zodat je die makkelijker kan selecteren. Ook sms-berichten en cijfer-toetsen om een nummer te vormen worden vergroot weergegeven. Er is een SOS-knop beschikbaar waarmee je een nood-sms naar meerdere contacten kan sturen.

BlindSquare

Deze gps-app vertelt je waar je bent. Ze beschrijft je omgeving en geeft je aanknopingspunten zodat je erachter kan komen waar je bent. Deze tool maakt het voor mensen met een visuele beperking mogelijk om zich op een onafhankelijke manier te verplaatsen.

ClickToPhone

Deze app in combinatie met een ClickToPhone-bluetoothschakelaarinterface maakt het mogelijk om vrijwel alle functies van een Android-smartphone of tablet via een schakelaar of een joystick te bedienen.

Help Me

Deze app kan je helpen wanneer je in noodsituaties terecht komt en dringend hulp nodig hebt. De app stuurt naar vijf contacten een noodsignaal met de informatie waar je je op dat moment bevindt. Dit kan ook het 100-nummer zijn.

KNFB Reader

Met deze app kan je gedrukte tekst omzetten naar gesproken tekst. Zo

kan je documenten die je niet kan lezen omzetten naar geluid zodat de inhoud toch toegankelijk wordt.

MouseTrack

Dit is een app voor gebruikers van een hoofdmuis. Met een hoofdmuis kan je via bewegingen van het hoofd een cursor op je smartphone sturen.

Spraakassistent

Als je moeilijkheden hebt met spreken, dan kan je met deze app de tekst die je op het scherm van je smartphone of tablet intikt, laten uitspreken. Op die manier wordt je smartphone of je tablet je stem.

SwiftKey

Met deze app kan je een alternatief schermtoetsenbord installeren waarmee je woorden kan ‘swipen’ in plaats van tikken. De app heeft ook een krachtige woordvoorspeller die je woorden aanvult en voorspelt.

Time Timer

Deze app kan een belangrijke hulp zijn voor mensen met een verstandelijke beperking en mensen met ASS (autismespectrumstoornis). Hiermee wordt het verstrijken van de tijd op een zeer duidelijke manier waarneembaar.

Meer info over apps en hulpmiddelen voor personen met een beperking op www.hulpmiddelen.be.

Award

Onlinetoepassingen die mensen met een beperking versterken, zitten in de lift. Het Limburgse bedrijf Cubigo kreeg er in 2013 zelfs een award voor. Geert Houben, CEO van Cubigo, vertelt hoe hun applicaties mensen met een beperking kunnen helpen om zo zelfstandig mogelijk te leven.

“Wij hebben een platform op het internet gebouwd waarmee we mensen op een zeer gebruiksvriendelijke manier toegang tot allerlei diensten geven. Hoe dit werkt? Het platform is een verzameling van allerlei apps die we omgezet hebben naar blokjes. Elk blokje vertegenwoordigt een dienst die voor iemand met een beperking nuttig kan zijn. Zo is er een blokje waarmee je een videogesprek met een arts kan aanvragen. Of een blokje waarmee je een maaltijd kan bestellen. Of nog een ander blokje waarmee je kan aangeven dat je dringend hulp nodig hebt. De gebruiksvriendelijkheid van ons platform heeft te maken met zijn eenvoud. Cubigo is dan ook een handige tool die de persoon die hulp nodig heeft, in staat stelt om de regie van zijn leven zo veel mogelijk in eigen handen te houden. En dat is precies wat we met Cubigo willen bereiken: mensen technologie aanbieden waarmee ze onafhankelijker kunnen handelen en zo veel mogelijk zelf de teugels in handen houden.”

“Dromen van Paralympische Spelen”

Bruno Vanhove (31) speelt al sinds zijn twaalfde goalbal, een balsport voor slechtzienden. “Ik ben een competitiebeest”, zegt hij. “We waren met de nationale ploeg al twee keer van de partij op de Paralympische Spelen, ik droom van een derde deelname in Rio 2016.”

TEKST ANN BRAECKMAN

Goalbal is belangrijk in het leven van Bruno Vanhove. Hij is slechtziend van bij zijn geboorte. Toen de voorzitter van een Brugse club hoorde van een familie uit Blankenberge waar drie broers slechtziend waren, kwam hij de sport bij de jongens thuis voorstellen. “Ik ben van nature zeer competitief”, aldus Vanhove. “Maar voetbal spelen zat er niet in door mijn visuele handicap. Dus werd het goalbal. Ik speel het al sinds mijn twaalfde. Ik doe het graag omdat het een sport is met veel uitdagingen en waar ik me kan meten aan gelijken.”

Goalbal wordt binnen gespeeld, op een veld dat even groot is als een volleybalveld. Het doel omvat de volledige breedte van het veld, het spel wordt drie tegen drie gespeeld en in de bal zit een belletje zodat de spelers de bal horen aankomen. “Iedereen is geblinddoekt”, legt Vanhove uit. “Dat is omdat het spel eerlijk zou verlopen. Sommige spelers zijn slechtziend en zien dus nog een beetje en dat is niet eerlijk ten opzichte van de spelers die totaal niet zien. Zo veel mogelijk goals maken is het doel.”

INTERNATIONALE SPORT

Goalbal is geen sport waarbij de spelers kriskras door elkaar lopen en proberen te scoren in het doel. “Dat zou een beetje raar zijn”, aldus Vanhove. “Het is een vrij statische, maar ook wel een intensieve sport. Eigenlijk moet je de bal van de ene kant naar de andere kant gooien over de grond en zo proberen te scoren.” Dat lijkt evident, maar dat is het niet. “We weren natuurlijk ook de bal af”, legt Vanhove uit. “Het spel duurt twee keer twaalf minuten, maar wordt iedere keer als de bal uit is, stilgelegd, dus in totaal zijn we meestal zo’n 45 minuten in de weer.”

GEBLINDDOEKT. Bruno Vanhove is kapitein bij de nationale ploeg goalbal.

Het spel wordt wereldwijd in 100 landen gespeeld. In België zijn er vijf divisies, waaronder één vrouwendivisie. “Ik denk dat er in totaal 150 spelers actief zijn in België. Zelf speel ik op het hoogste niveau en ik ben ook kapitein bij de nationale ploeg.”

Vanhove heeft zo’n drie competitiedagen per maand en daarnaast traint hij vaak. “Ik train op dinsdag drie uur en in een competitievrij weekend ook nog eens vier uur. Dat zijn trainingen voor de nationale ploeg. Daarnaast train ik ook twee uur bij mijn eigen club en doe ik nog zo’n twee à drie fitnesssessies per week. Voor mij is het echt wel topsport, ook voor de andere spelers van de nationale ploeg.”

Al kan hij er natuurlijk niet van leven. “Nee, het is nog altijd een hobby. Ik werk deeltijds voor Parantee vzw (de Vlaamse sportfederatie voor personen met een verstandelijke, fysieke of zintuiglijke beperking) als trainer en houd me ook nog bezig met ondersteunende projecten voor de clubs.”

SELECTIE IN SEOEL

België staat momenteel op de 13de plaats in de wereldranglijst en nam deel aan de Paralympische Spelen van 2008 en 2012. “Daar zijn we geëindigd op een zevende stek”, vertelt Vanhove trots. “We zouden ons graag opnieuw kwalificeren, maar dat zal niet makkelijk zijn. Ook de vorige edities hebben we ons iedere keer pas in laatste instantie gekwalificeerd. Toen mochten er nog 12 ploegen deelnemen aan de Spelen, nu is dat gereduceerd tot 10. In mei is er een selectietoernooi in Seoel, hopelijk doen we het daar goed, want ik wil er graag in Rio 2016 bij zijn.” *

Wie graag de nationale ploeg eens aan het werk wil zien kan terecht van 5 tot 7 juni in het Bloso Sportcentrum in Blankenberge voor een goalbaltoernooi.
www.papachamps.be

Brochure: ‘Wat met je tegemoetkoming als je gaat werken?’

De Directie-generaal Personen met een handicap van de FOD Sociale Zekerheid publiceerde onlangs de brochure ‘Ik heb een handicap en ga werken: wat met mijn tegemoetkoming?’. Hiervoor werd samengewerkt met de VDAB, de GTB en de zorgkassen. Het is de bedoeling jongeren met een handicap die willen gaan werken, beter te informeren over de gevolgen hiervan voor hun financiële situatie. Je vindt in de brochure alle informatie over wat er gebeurt met je integratietegemoetkoming en/of inkomensvervangende tegemoetkoming als je gaat werken of je wilt inzetten als vrijwilliger,...

Meer info: www.handicap.fgov.be

SERVICE

Nieuwe website over slechthorendheid

Vzw Ahosa lanceerde in december vorig jaar een nieuwe website. De site www.ahosa.be wil in Vlaanderen uitgroeien tot de meest complete en informatieve site over slechthorendheid en doofheid.

Maar liefst 800.000 Vlamingen kampen met slechthorendheid of doofheid. Deze grote groep maakt gebruik van technologische hulpmiddelen zoals een hoorapparaat, een implantaat, FM-apparatuur, ringleiding, ... Ondanks deze hulp blijft communicatie moeilijk en hebben deze mensen vaak het gevoel dat ze er niet volledig (meer) bij horen.

De vereniging Ahosa ijvert al meer dan twintig jaar voor mensen met een hoorbeperking die verbaal communiceren. Na vele jaren werken op talrijke domeinen, heeft de vereniging eindelijk een eigen website die de volledige werking weerspiegelt. Tal van onderwerpen krijgen de nodige aandacht: oorzaken van slechthorendheid, de gevolgen voor je sociaal leven, hoorhulpmiddelen, tinnitus, financiële tegemoetkomingen, communicatietips, geluidsnormen, ... Met de nieuwe website zet de vereniging verdere stappen naar een betere integratie van doven en slechthorenden in onze samenleving.

Meer info: www.ahosa.be

Waar zorgverlening en hulpmiddelen samenkomen

Op zoek naar het juiste hulpmiddel? Dan zijn er in maart en april twee beurzen die je kan bezoeken. ZIEZO is een beurs die gespecialiseerd is in hulpmiddelen voor mensen met een visuele of auditieve beperking. De eerste editie van deze beurs vond plaats in 2013. Dit jaar is het tijd voor de tweede editie. ZIEZO 2015 gaat door van donderdag 26 tot zaterdag 28 maart.

Van donderdag 23 tot en met zaterdag 25 april is er de REVA-beurs in Flanders Expo in Gent. Dit is de plek bij uitstek waar je fabrikanten en verstrekkers van hulpmiddelen kan ontmoeten. Je treft er ook een heel aantal zorgverlenende organisaties aan. Kortom, de tweejaarlijkse REVA-beurs is een prima gelegenheid om op de hoogte te blijven van de recente evoluties binnen de wereld van hulpmiddelen en diensten die zich richten tot mensen met een beperking.

Praktische info

ZIEZO, 26-28 maart 2015, Jan Van Rijswijcklaan 191, 2020 Antwerpen. Meer info: www.ziezovlaanderen.be, info@ziezovlaanderen.be

REVA, 23-25 april 2015, Flanders Expo, Maaltekouter 1, 9051 Gent. Meer info: www.reva.be, reva@reva.be

Het VAPH zorgt voor personen met een handicap!

Bij het VAPH kunt u terecht indien u een tussenkomst voor de aankoop van een hulpmiddel wenst. Er zijn veel diverse hulpmiddelen waarvoor u bij het VAPH kunt aankloppen. Ook bij de aanpassing van uw woning of wagen helpt het VAPH u verder. U bent ook welkom bij het VAPH als u een persoonlijke-assistentiebudget wenst. Het VAPH financiert tal van voorzieningen voor personen met een handicap. Voor opvang en begeleiding, zowel bij u thuis als in een tehuis.

Kortom... het VAPH staat voor u klaar!
www.vaph.be

VRAAGJE VOOR HET VAPH?

www.vaph.be
☎ 02 225 85 97

Provinciale Afdelingen
(voor vragen over uw persoonlijk dossier)

Prov. Afd. Antwerpen
Potvlietlaan 5
2600 Berchem
☎ 03 270 34 40
☎ 03 270 34 41
antwerpen@vaph.be

Prov. Afd. Vlaams-Brabant
Vlaams Administratief Centrum
Diestsepoort 6/57
3000 Leuven
☎ 016 31 12 11
☎ 016 31 12 29
leuven@vaph.be

Prov. Afd. Limburg
Ilgatlaan 7
3500 Hasselt
☎ 011 27 43 54
☎ 011 28 51 09
hasselt@vaph.be

Prov. Afd. Oost-Vlaanderen
Vlaams Administratief Centrum
Koningin Maria Hendrikaplein 70
bus 51, 9000 Gent
☎ 09 269 23 11
☎ 09 269 23 39
gent@vaph.be

Prov. Afd. West-Vlaanderen
Vlaams Administratief Centrum
Koning Albert I-laan 1/2 bus 55,
8200 Brugge
☎ 050 40 67 11
☎ 050 39 36 80
brugge@vaph.be

Antennepunt Brussel
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)
Sterrenkundelaan 30 - lokaal 004
1210 Brussel
☎ 02 225 84 62
☎ 02 225 84 05
brussel@vaph.be

Open op maandag en woensdag van 9.15 tot 12.15 uur en van 14 tot 16 uur (in juli en augustus enkel op woensdag)